

- Bock, K., (1997), "İlerleme, Gelişme ve Evrim Kuramları", çev. A. Uğur, iç., Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi, haz. T. Bottomore, R. Nisbet, 2. basım, Ankara, Ayraç yay., s: 17-50.
- Değirmencioğlu, C., (1987), Mehmet İzzet, Ankara, KTB yay.
- Durkheim, E., (1985), Toplumbilimsel Yöntemin Kuralları, çev. C.B. Akal, İstanbul, BFS yay.
- Erbay, E., (2005), "Giriş", iç., Hayat ve Kitaplar, Ankara, Salkımsöğüt yay, s: 7-24.
- Gökalp, Z., (1997), "İçtimaiyat ve Fikriyat: Cemiyet'te Büyük Adamların Tesiri", İçtimaiyat Mecmuası, sayı:1-6, Haz. M. Kanar.
- Ersanlı-Behar, B., (1996), İktidar ve Tarih: Türkiye'de Resmi Tarih Tezinin Oluşturulması (1929-1937), 2. basım, İstanbul, Afa yay.
- Gulbekian Kom., (1998), Sosyal Bilimleri Açın, çev. Ş. Tekeli, 2. basım, İstanbul, Metis.
- Hekman, S., (1999), Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik; Mannheim, Gadamer, Foucault ve Derrida, çev. H. Arslan, B. Balkız, İstanbul, Paradigma yay.
- Keyder, Ç., (2000). Türkiye'de Devlet ve Sınıflar, 6. baskı, İstanbul, İletişim yay.
- Mannheim, K., (2004), İdeoloji ve Ütopya, çev. M. Okyavuz, 2. basım, Ankara, Epos yay.
- Mardin, Ş., (1990), Türkiye'de Toplum ve Siyaset, İstanbul, İletişim yay.
- Mardin, Ş., (1992), Türk Modernleşmesi, 2. basım, İstanbul, İletişim yay.
- Nisbet, R., (1966), The Sociological Tradition, Newyork, Basic Boks Inc. Pub.
- Nisbet, R., (1997), " Muhafazakarlık", çev. E. Mutlu, iç. Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi, Haz. T. Bottomore, R. Nisbet, 2. basım, Ankara, Ayraç yay. s: 93-128.
- San, Ç., (1971), Max Weber'de Hukukun ve Meşru Otoritenin Sosyolojik Analizi, Ankara, AİTİA yay.
- Sezer, B., (1985), Sosyolojinin Ana Başlıkları, İstanbul, Edebiyat Fakültesi yay.
- Sezer, B., (1989), " Türk Sosyologları ve Eserler I", Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi, Sayı: 1, s: 1-96.
- Swingewood, A., (1998), Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi, çev. O. Akinhay, Ankara, Bilim ve Sanat yay.
- Tiryakian, E., (1997), "Emile Durkheim", çev. C. Tokluoğlu, iç. Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi, Haz. T. Bottomore, R. Nisbet, 2. basım, Ankara, Ayraç yay., s: 193-242
- Tourain, A., (2000), Modernliğin Eleştirisi, çev. H. Tufan, 3. basım, İstanbul, YKY.
- Wallerstein, I., (1996), Tarihsel Kapitalizm, çev. N. Alpay, 2. basım, İstanbul, Metis.

G023175

Giriş

Türk Sosyoloji Tarihi'nde, Toplumsal Yapı ve Değişme çalışmaları Mehmet Ali Şevki Bey'in Kurna köyü incelemeleri (bkz. Mehmet Ali Şevki, 1968) ile başlar. Bu çalışma biçimi ve toplumun pratikteki haline odaklanılarak sosyoloji yapılması gereğini bize, bilindiği üzere, Türk Sosyolojisinde 'ilm-i içtima' mektebinin kurucusu Prens Sabahattin (bkz. Prens Sabahattin, 1999) Fransız sosyolog ve dünyada ilk survey çalışmasını yapmış olan Frederic Le Play'den (bkz. Nisbet, 1997) esinlenerek, bildirmiştir (Bkz. Sezer, 1989).

Bu çalışma çerçevesinde, siyasi faaliyet ve görüşleri müstesna tutularak bir sosyolog olarak, ele alınan Behice Boran Türk sosyolojisinde 'ilm-i içtima' ekolünün bir üyesidir. Türkiye'ye sosyolojiyi tanıtan Ziya Gökalp, Durkheimci sosyoloji ile temellenen 'içtimaiyat' ekolünün banisidir. Bu ekol ile hem metodolojik hem de siyasi çözüm itibarıyla farklılaşan ve ikinci önemli ve sürekliliği devam eden ekol olan, 'ilm-i içtima' ekolünün kurucusu ise Prens Sabahattin'dir. II. Meşrutiyet döneminde, Osmanlı'nın nasıl batılılaşması gereğini bildirmek üzere devlete bir ideoloji hazırlama programı olarak Türkiye'ye giren sosyoloji, kendi içinde ekol farklılaşmasını gene siyasi çözüm noktasında yaşamıştır. Ziya Gökalp, Durkheimci sosyolojiyi yorumlayarak, sentezci ve milliyetçi bir formül önerirken Prens Sabahattin, toplumsal yapının pratikte dönüştürülmesi ile Türk toplumunun batılılaşacağını savunur. İlki tamamen devletin ve vatandaşın siyasi kimliğinin yeniden tanımlanması ile çözümlü bulurken ikincisi Türk toplumunun yapısal dönüşümünden yana tavır koyar. Yani sadece siyasi kimlik düzleminde bir dönüşümün ye-

* Bu makale, "Behice Sadık Boran" bölümüyle, Türkiye'de Sosyoloji I (İsimler-Eserler), 821-861, Ankara, Phoenix yay., 2008'de yayınlanmıştır.

13 Şubat 2016

Cumhuriyet'ten Günümüze
SİYASÎ, İDARÎ VE SOSYAL
Düşünce Temsilcileri

Editör ve Yazar: Süleyman Hayri BOLAY

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	238704
Tas. No:	920.0956 BOL.T

Ankara
2015

Recep ERTÜRK¹

Boran, B.S. (6023175)

SOSYOLOG, ÇEVİRMEN, SOSYALİST POLİTİKACI

Behice Boran, DTCF Sosyoloji Bölümünün kurucu sosyologlarından. Amerika'daki öğreniminin ardından Türkiye'ye dönerek DTCF Sosyoloji Bölümünün kurucularından biri olmuştur. Behice Boran'ın yaşam öyküsüne baktığımızda, çocukluğunun ilk 10 yılını imparatorluk döneminde geçirmiş olduğunu görürüz. Çok ayırdında olmadıkları bir yaşta, imparatorluk çökmüş ve yeni Türkiye kurulmuştur. Kişiliğini kazanması büyük ölçüde bu yeni dönemde gerçekleşecektir. Bu yeni dönem, onun öğretimine başladığı yıllara rast gelmektedir. Ancak yeni Türkiye'nin ruh hâli ve tercihlerinin niteliği büyük ölçüde Behice Boran ve kuşağının kimliklerini kazanmasında belirleyici rol oynayacaktır.

Biyografisi için yazılanlara baktığımızda, Behice Boran'ın, 1910 Bursa doğumlu olduğunu görürüz. Ailesi daha sonra İstanbul'a gelmiş ve Arnavutköy'e yerleşmiştir. Behice Boran önce Fransız okuluna, ardından da Arnavutköy Amerikan Koleji'ne öğrenim için gönderilir. Bu seçimlerin nedenleri elbette tartışılabilir ama Behice Boran'la ilgili bir biyografi çalışması yapan Emel Koç'un kaydettiğine göre, babası o yılların ve özellikle cumhuriyetin hemen öncesinin dağdağası içerisinde "itilaf yanlısı" bir görüntü vermektedir. ² Bir başka Behice Boran çalışmasında ise babasının "milliyetçi" olduğu kaydedildiğine göre ³ ailesinin siyasi tercihi her ne olursa olsun, gelişmeleri izledikleri ve bir tutum sahibi oldukları görülmektedir. Bunun kuşkusuz ailenin çocuklarının öğrenimini planlamasında doğrudan olmasa da dolaylı bir katkısı olduğu söylenebilir. Behice Boran sonradan çok üzerinde durulmasa da kendi kuşağının "harika çocuk", "altın çocuk" kategorileri içerisinde yer

¹ Yrd. Doç. Dr., Emekli Öğretim Üyesi.

² Emel Koç, Behice, s. 22.

³ Yıldız Akpolat, "Behice (Sadık) Boran", Türk Sosyologları I, s. 822.